

РАХУНКОВА ПАЛАТА

вул. М. Коцюбинського, 7, м. Київ, 01601, тел. (044) 234-95-65, 234-10-41, факс (044) 288-09-59
E-mail: rp@ac-rada.gov.ua

03.08.2020 № 03-1886

Президенту України

На № _____ від _____

Зеленському В. О.

Про результати аудиту

Шановний Володимире Олександровичу!

На засіданні Рахункової палати 09.06.2020 було розглянуто та затверджено Звіт про результати аудиту ефективності використання Національною академією аграрних наук України коштів державного бюджету та управління об'єктами державної власності, що мають фінансові наслідки для державного бюджету, і за підсумками його обговорення прийнято рішення Рахункової палати від 09.06.2020 № 13-1 (додаються).

На виконання рішення Рахункової палати інформуємо.

Національна академія аграрних наук України (далі – НААН) – це самоврядна наукова організація, заснована на державній власності, що є державною організацією, створеною як неприбуткова державна бюджетна установа. НААН надано статус національної Указом Президента України від 6 січня 2010 року № 8 «Про надання Українській академії аграрних наук статусу національної». НААН є правонаступницею Української академії аграрних наук, яка заснована постановою Ради Міністрів УРСР від 22 вересня 1990 року № 279 на базі Південного відділення ВАСГНІЛ. Основним завданням НААН є наукове забезпечення розвитку галузей агропромислового комплексу країни, частка якого у валовому внутрішньому продукті країни становить більше 13 відсотків.

Організаційна структура НААН (станом на 01.01.2020) становить 276 установ, підприємств та організацій (у тому числі в АР Крим – 26, в зоні проведення ООС – 4), з них: 98 бюджетних наукових установ та 178 державних підприємств та організацій (з яких 13 – не здійснюють господарську діяльність, 15 – перебувають у стадії банкрутства).

Загальна вартість нерухомого майна НААН (включаючи майно, яке обліковується у наукових установах, організаціях, підприємствах, що перебувають у віданні НААН) становить 5,6 млрд грн (з них вартість земельних ділянок – 3,0 млрд грн, будівель – 2,3 млрд грн, інженерних споруд та об'єктів незавершеного будівництва – 0,3 млрд гривень).

Площі земельних ділянок, які знаходяться у користуванні установ, підприємств та організацій, що перебувають у віданні НААН, станом на 01.01.2020 становлять 464,6 тис. га, з них землі сільськогосподарського

призначення – 432,3 тис. га, землі лісогосподарського призначення, водного фонду та забудови – 32,3 тис. гектарів. При цьому варто зазначити, що за обліковими даними 1996 року площі земельних ділянок, які знаходилися у користуванні установ, організацій та підприємств, що перебувають у віданні НААН, становили 730,2 тис. гектарів.

Основним джерелом фінансового забезпечення діяльності НААН є державний бюджет України (у період 2018–2019 років НААН, як головному розпоряднику бюджетних коштів, за бюджетними програмами, які були предметом аудиту, виділено **2 463 080,5 тис. грн** (за загальним фондом – 776 759,4 тис. грн, за спеціальним – 1 686 321,1 тис. гривень).

Результати проведеного Рахунковою палатою аудиту засвідчили наявність системних проблем управлінського, організаційного, фінансового та законодавчого характеру при здійсненні НААН наукової та науково-технічної діяльності, які потребують негайного розв'язання, зокрема:

проведеним аудитом встановлено, що **організаційна структура НААН потребує подальшої оптимізації**, так як Програма реформування аграрної науки та план заходів з її виконання (постанова Президії НААН від 31.10.2018 № 16) станом на 01.01.2020 є **виконаними лише частково**. Створені під час такого реформування на базі наукових установ НААН наукові центри покладені на них функції не виконують.

Напрями та тематики наукових досліджень, які здійснювалися НААН у період 2018–2019 років, формувалися за відсутності державної цільової програми розвитку аграрного сектору економіки України (розпорядженням Кабінету Міністрів України від 30.12.2015 № 1437 схвалено лише її Концепцію), що впливало як на стан планування і виконання НААН таких досліджень, так і на стан запровадження їх результатів у галузях агропромислового комплексу і їх оцінку.

Експертними комісіями відділень НААН висновки щодо відповідності поданих на конкурс проєктів наукових досліджень пріоритетам державної науково-технічної політики, тенденціям науково-технічного прогресу, економічній доцільності, сучасному рівню наукових знань та її вимогам екологічної безпеки не надавались, чим не дотримано вимог Положення про експертні комісії з питань формування та реалізації тематики наукових досліджень НААН на 2016–2020 роки, затвердженого постановою Президії НААН від 26.11.2014 (протокол № 21). **Не проводився також аналіз матеріально-технічних та соціально-економічних наслідків реалізації цих проєктів.**

Не пройшли передбачену статтею 11 Закону України від 26.11.2015 № 848 «Про наукову і науково-технічну діяльність» державну атестацію 15 наукових установ (17,9 відсотка). Крім того, у зв'язку з низьким рівнем наукової діяльності, до Державного реєстру наукових установ, яким надається підтримка держави, діяльність яких має важливе значення для

розвитку науки, економіки і виробництва, **не включено 29 наукових установ**, що перебувають у віданні НААН.

Повноваження НААН як суб'єкта управління об'єктами державної власності, які перебувають у його віданні, у період 2018–2019 років здійснювалися неналежно, у зв'язку з чим порушуються права держави як власника таких об'єктів.

Належний кількісний та вартісний облік земельних ділянок не забезпечується. Відомості про земельні ділянки, які знаходяться у постійному користуванні установ, організацій та підприємств, що перебувають у віданні НААН, до Державного земельного кадастру внесені частково (станом на 01.01.2020 не внесені відомості про земельні ділянки загальною площею 144,5 тис. гектарів). Неузгодженими є відомості Державного земельного кадастру та Єдиного державного реєстру об'єктів державної власності щодо кількісного обліку земельних ділянок. Частково здійснена державна реєстрація права постійного користування такими земельними ділянками. Окремі управлінські рішення НААН та суб'єктів господарювання, що перебувають у віданні НААН, і які використовують земельні ділянки державної власності, призводять до фактичної втрати прав держави як власника таких об'єктів та містять корупційні ризики.

Державну реєстрацію речових прав на нерухоме майно (відмінне від земельних ділянок) проведено лише за 1 355 об'єктами, або 10 відс. до їх загальної кількості, що підлягає реєстрації.

Не внесеними до Єдиного реєстру об'єктів державної власності є відомості по 20 балансоутримувачах (14 державних підприємств та 6 бюджетних установ), які належать до сфери управління НААН, чим не дотримано вимоги пункту 4 Положення про Єдиний реєстр об'єктів державної власності (затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 14.04.2004 № 467). Загальні площі приміщень об'єктів державної власності, які перебувають на обліку в установах, організаціях та підприємствах, що перебувають у віданні НААН, проте не використовуються, становлять 1055,5 тис. кв. м, з яких 771,8 тис. кв. м – у стані, не придатному для експлуатації.

Діяльність державних підприємств та організацій, що перебувають у віданні НААН, у 2018–2019 роках здійснювалась недостатньо ефективно.

Загальний обсяг щорічного недоотримання державними підприємствами чистого доходу (виручки), вирахований під час аудиту за окремими показниками, які характеризують обсяги виробництва та реалізації сільськогосподарської продукції та вартість послуг і придбання окремих засобів, у тому числі захисту рослин, перевищив 2 млрд гривень.

Результатом управління НААН об'єктами державної власності, які перебувають в оперативному управлінні державних підприємств, є надходження до державного бюджету: у 2018 році – 113,1 млн грн (у тому числі: відрахування 105,9 млн грн частини чистого прибутку та 7,2 млн грн податку на прибуток) та у 2019 році – 65,4 млн грн (у тому числі: відрахування

61,9 млн грн частини чистого прибутку та 3,5 млн грн податку на прибуток). Проте варто зазначити, що надходження до державного бюджету лише від передання в оренду 336,2 тис. га земель сільськогосподарського призначення за середньою вартістю орендної плати 2 594 грн становили близько 900 млн грн щорічно.

Наукове супроводження в галузі агропромислового комплексу, яке є метою створення наукових установ і їх фінансування з державного бюджету, у 2018 та 2019 роках отримали відповідно 4 778 та 4 089 суб'єктів господарювання (9,7 і 8,3 відс. їх загальної кількості). При цьому кожним десятим отримувачем такого наукового супроводження є державне підприємство, яке перебуває у віданні НААН. Кількість укладених науковими установами НААН ліцензійних договорів та угод про використання об'єктів права інтелектуальної власності за останні 10 років скоротилася більше ніж у три рази, з 3568 у 2010 році до 1175 у 2019 році. Водночас за останні 5 років половиною бюджетних наукових установ НААН (42 установи) не укладались такі угоди взагалі.

Через неефективні рішення та неналежний стан фінансового забезпечення зростають ризики незабезпечення належного збереження та використання природного генофонду Біосферного заповідника «Асканія-Нова», що належить до мережі біосферних резерватів (сертифікат ЮНЕСКО від 15.02.1985). Потреба заповідника у видатках державного бюджету забезпечується менш ніж наполовину. При цьому більше 70 відс. таких видатків припадає на заробітну плату. Капітальні видатки майже не здійснюються, а стан дорожньої інфраструктури до смт Асканії-Нової не сприяє збільшенню кількості відвідувачів постійно діючих експозицій, а отже, наповненню спеціального фонду державного бюджету.

Проведеним аудитом також встановлено окремі недоліки та порушення при плануванні, затвердженні та використанні у 2018–2019 роках майже 67 відс. (1,6 млрд грн) загального обсягу касових видатків (2,4 млрд грн), спрямованих на забезпечення діяльності НААН, а саме:

- витрачання коштів державного бюджету з ознаками нецільового їх використання у загальному обсязі – 589 472,5 тис. грн;
- використання коштів з порушенням норм чинного законодавства – 14 950 тис. грн (у тому числі науковими установами – 13 001,3 тис. грн);
- використання коштів з порушенням норм чинного законодавства при проведенні закупівлі товарів, робіт і послуг – 51 503,2 тис. грн (наукові установи);
- неефективне управління коштами державного бюджету – 933,5 тис. грн;
- нерезультативне, непродуктивне та неекономне використання коштів державного бюджету відповідно у сумі 4 454,9 тис. грн,

2 536 тис. грн і 3 785,2 тис. грн (у тому числі науковими установами – 1 262,5 тис. грн, 2 414 тис. грн і 3 785,2 тис. грн);

- порушення норм чинного законодавства при плануванні видатків державного бюджету – 786 735,1 тис. грн (у тому числі науковими установами – 4 347,5 тис. грн) та при їх затвердженні – 26 684,9 тис. грн (науковими установами);

- **неправильне та несвоєчасне відображення в бухгалтерському обліку та фінансовій звітності** науковими установами фінансово-господарських операцій – 102 443,3 тис. гривень.

Крім того, **втрати надходжень державного бюджету**, зокрема і внаслідок неналежного ведення претензійно-позовної роботи, становили у загальній сумі **8 891,1 тис. грн** (у тому числі у наукових установах – 7 064,9 тис. гривень).

Про необхідність усунення та недопущення в майбутньому таких порушень і недоліків Рахункова палата вказала **Національній академії аграрних наук** як головному розпоряднику бюджетних коштів і надіслала їй рішення Рахункової палати та Звіт.

Про результати аудиту поінформовано Верховну Раду України.

Звіт та рішення Рахункової палати також надіслано Комітету з питань освіти, науки та інновацій і Комітету з питань аграрної та земельної політики і рекомендовано ініціювати проведення парламентських слухань у Верховній Раді України з питань щодо: основних засад і напрямів державної політики у сфері наукової та науково-технічної діяльності; пріоритетних напрямів розвитку науки і техніки та державних цільових програм науково-технічного розвитку України.

Відомості про результати аудиту у формі рішення Рахункової палати та Звіт надіслано Кабінету Міністрів України.

Про виявлені ознаки кримінальних правопорушень прийнято рішення повідомити Офіс Генерального прокурора.

Звіт, рішення Рахункової палати та матеріали реагування об'єктів контролю будуть розміщені на офіційному вебсайті Рахункової палати.

Надаємо в порядку інформування.

Додаток: на 228 арк.

З повагою

Голова

В. В. Пацкан